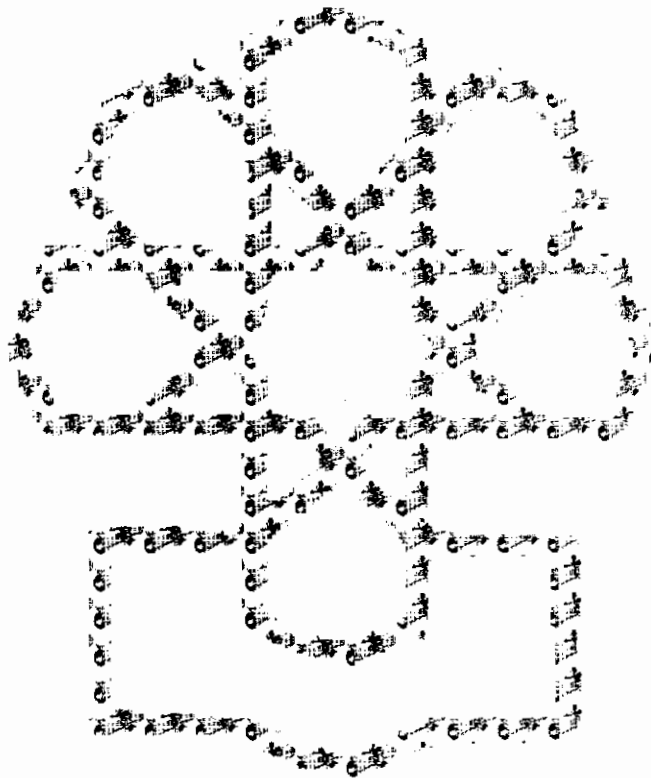


ارزیابی لایحه بودجه سال ۱۳۷۸ کل کشور از دید موارد مربوط به ارز

درباره لایحه بودجه ۷۸ - شماره (۲۲)



معاونت پژوهشی
آذر ۱۳۷۷

کار: دفتر بررسی‌های اقتصادی

کد گزارش: ۱۶۰۴۰۹۳

بسمه تعالی

ارزیابی لایحه بودجه سال ۱۳۷۸ کل کشور از دید موارد مربوط به ارز
درباره لایحه بودجه ۷۸ - شماره (۲۲)

کد گزارش: ۱۶۰۴۰۹۳

در زمینه ارزی مسائل مختلفی مطرح می شود که بودجه می تواند روی هر یک از آنها سیاست گذاری کند. کمال مطلوب آن است که دولت همراه با بودجه های سالانه، بودجه ارزی کشور را ارائه نماید که در آن مصارف و منابع ارزی به تفکیک طرح ها و پروژه ها بیان شده باشد. در غیاب این گزارش تفصیلی، وجود گزارشی که اطلاعات کلی درباره ارقام اصلی نقل و انتقال های ارزی را بیان می کرد، دست کم می توانست چارچوب های عمومی جریان ارز را نشان دهد. جای بسی تأسف است که هیچ یک از این مستندات همراه با لایحه بودجه آورده نشده است. در هر صورت مهم ترین زمینه های ارزی به شرح زیر است:

یکم: سیاست ارزی کشور

سیاست ارزی کشور شناوری ارزش ریال بدون داشتن هرگونه معیار انضباطی است. به این ترتیب نرخ برابری هر دلار آمریکا معادل ۱,۷۵۰ ریال به عنوان یک برابری مفروض پذیرفته شده است. براساس اظهارات مسئولان این نرخ تا پایان سال ۱۳۷۸ ثابت باقی می ماند. در بودجه سال ۱۳۷۸ نیز از این نرخ برابری برای محاسبه معادل ریالی درآمدهای حاصل از صادرات نفت استفاده شده است. در بودجه هیچ تغییری در سیاست ارزشیابی پول ملی داده نشده است.

دوم: سیاست انتخاب نرخ برابری پول های خارجی به ریال ایران

سال هاست که ریال ایران چند نرخ بوده است. بودجه سال ۱۳۷۸ نیز این رویه را می پذیرد. در بودجه از دو نرخ صادراتی و واریزنامه ای نام برده شده است.

نکته ای که در مورد چند نرخ بودن اهمیت دارد، شدت استفاده از هر یک از نرخ هاست. مشاهدات نشان می دهد که در حال حاضر در کشور شش نرخ برابری وجود دارد:

۱- نرخ شناور که در واقع نرخ رسمی برابری پول های خارجی به ریال ایران است. این نرخ فقط در محاسبه ارزش رسمی صادرات نفت و در مواردی برای خرید کالاهای ضروری به کار می رود. بودجه سال ۱۳۷۸ در هیچ نقطه ای به فروش ارز به نرخ های شناور اشاره نمی کند.

۲- نرخ صادراتی که در ابتدا برای تشویق صادرکنندگان به وجود آمد به همین دلیل نیز به نرخ صادراتی معروف شد. از این نرخ برای واردات ضروری کشور استفاده می شود. هر دلار در این نرخ معادل ۳,۰۰۰ ریال است.

۳- نرخ واریز نامه ای که در سال ۱۳۷۷ به وجود آمد و برای شفاف کردن مبادله واریز نامه های مربوط به صادرات غیر نفتی به کار گرفته شد. به نظر می رسد که بانک مرکزی از این نرخ برای دریافت ریال اضافی به ازای هر دلار استفاده می کند. بانک مرکزی این گفته را به صورت رسمی رد می نماید ولی تمام شواهد نشان می دهد که بانک مرکزی در این بازار حضور دارد و مداخله می کند.

۴- نرخ بازار آزاد با تأیید منشأ خارجی نرخ است که به صورت رسمی می‌تواند براساس توافق بین خریدار و فروشنده معین شود. ارسال ارز خریداری شده به خارج از کشور منع قانونی ندارد. این نرخ در حال حاضر حدود هر دلار معادل ۷,۱۰۰ ریال است.

۵- نرخ بازار سیاه در مورد ارزهایی کاربرد دارد که تأیید منشأ خارجی را ندارند. قیمت این نوع ارز حداکثر ۵۰ ریال پایین‌تر از نرخ بازار آزاد با تأیید منشأ خارجی است.

۶- نرخ بازارهای خارج از کشور. در این جاسه بازار دویی، لندن و فرانکفورت وجود دارد که قیمت آنها بین ۱۰ تا ۵۰ ریال بابت هر دلار گران‌تر از نرخ بازار آزاد با تأیید منشأ خارجی است.

با در نظر گرفتن گستردگی و تنوع نرخ‌ها، در صدی از هزینه‌ها که بر حسب هریک از نرخ‌ها پرداخت می‌شود از اونویت ویژه‌ای برخوردار خواهد بود. هر قدر سهم ارزهای گران‌تر در بودجه بیشتر شود، ریال ایران به طور متوسط بیشتر تضعیف می‌شود. در مواردی نرخ‌های برابری خارج از بودجه به عنوان انگیزه برای مصرف ارز محسوب می‌شود. در این موارد حاشیه تفاوت اهمیت می‌یابد.

در بودجه سال ۱۳۷۸ در تبصره ۲۹ بند م، دولت مجوز می‌یابد که ۱۱/۹ هزار میلیارد ریال از محل مابه‌التفاوت نرخ‌های برابری به دست آورد (جدول ۱). به بیان دیگر دولت چند نرخ بودنی را می‌پذیرد و قصد دارد از آن برای تأمین درآمد استفاده کند. قابل توجه است که اگر دلار به نرخ صادراتی مبنای مبادله قرار می‌گرفت، دولت باید ۹.۳ میلیارد دلار را گران‌تر از نرخ شناور می‌فروخت. به نظر بعید می‌رسد که دولت بخواهد از ۱۰۹ میلیارد دلار قابل تخصیص توسط بانک مرکزی، ۹/۳ به نرخ ۳,۰۰۰ ریال فروخته شود. در این صورت می‌توان پذیرفت که در این مجوز دولت خواسته است بیش از دو نرخ برابری را به رسمیت بشناسد. از آن جا که نرخ واریزنامه‌ای پیوسته سیر صعودی دارد، به احتمال زیاد دولت از این نرخ برای تأمین ریال استفاده گسترده به عمل خواهد آورد.

به طور خلاصه، در بودجه سال ۱۳۷۸ ریال ایران به طور مؤثر تضعیف می‌شود. این تضعیف از راه گسترش تعداد نرخ‌ها و بالا رفتن فاصله بین نرخ‌های رسمی و واریزنامه‌ای از یک سو و سوق دادن درصد بزرگ‌تری از مبادلات به بازارهای گران‌تر از سوی دیگر ممکن می‌شود.

سوم: مدیریت منابع ارزی

بودجه سال ۱۳۷۸ با تعیین حدود ارز قابل تخصیص، صدور مجوز تخصیص ۱۰/۹ میلیارد دلار از ۱۲/۱ میلیارد دلار دریافتی، صدور مجوز برای عقد قراردادهای تأمین مالی به صورت‌های مختلف و تأیید رویه دریافت و پرداخت ارز توسط بانک مرکزی، شبکه مدیریت منابع ارزی را مشخص می‌سازد (جدول ۲). مشکلی که بودجه به آن توجه نداشته این است که کل ارز قابل تحصیل در اقتصاد را بسیار زیادتر از حدی برآورده کرده که با وضعیت فعلی جهان می‌توان انتظار دریافت آن را داشت.

کلیه دشانه‌های بین‌المللی حاکی از آن است که قیمت نفت پیش از رسیدن جهان به ساخت مطلوب این ماده اصلی انرژی، سیر صعودی در پیش نخواهد گرفت.

در این چارچوب یک برآورد خوش‌بینانه قیمت نفت را در حد ۱۰ دلار برای هر بشکه و هر برآورد واقع‌بینانه این قیمت را در سطح ۸ دلار برای هر بشکه برآورد خواهد کرد. سیاست بودجه‌ای باید ارائه برآورد حتی بدبینانه باشد تا کسری بودجه دامن زده نشود. با وجود این، چنانچه برآوردهای واقع‌بینانه و خوش‌بینانه هم مدنظر می‌بود، رقم دریافتی ارزش حاصل از صدور نفت رقمی بین ۷/۵ تا ۹/۳ میلیارد ریال

جدول ۱- موضوع: تغییر در دامه و شدت چند نرخى بودن ارزش برابرى پول ملی

شماره تبصره	ماهیت عمل یا اقدام	مبلغ تخصیص یافته	پرداخت کننده	دریافت کننده	سیاست	انگیزه پذیرش	پوشش و کفایت
۲۹-م	فروش ارز به نرخ های گران تر از نرخ رسمی (شناور)	۱۱,۸۵۹/۳۴ میلیارد ریال	بخش های اقتصادی	دولت	استفاده از چند نرخى کردن ارز برای کسب درآمد	اجبار بخش های اقتصادی به دلیل نداشتن چاره	فراگیر - آثار اقتصادی گران فروشى ارز به صورت افزایش جدى تورم و گریز از سرمایه گذاری ظاهر می شود. به نظر می رسد که اگر دولت بخواهد به نرخ هر دلار معادل ۳,۰۰۰ ریال بفروشد، باید ۹/۳ میلیارد دلار ارز را گران بفروشد. گسترش فروش در بورس قابل پیش بینی است.

جدول ۲- موضوع: مدیریت منابع ارزی

شماره تبصره	ماهیت عمل یا اقدام	مبلغ تخصیص یافته	پرداخت کننده	دریافت کننده	سیاست	انگیزه پذیرش	پوشش و کفایت
۲۹-الف	خرید ارز از وزارتخانه ها و مؤسسه های دولتی	نامشخص	وزارتخانه ها و مؤسسه های دولتی	بانک مرکزی	خرید ارز	اجبار قانونی	عمومی - نرخ خرید، نرخ شناور است و انگیزه فرار وجود دارد.
۲۹-ب	دریافت مجوز تخصیص	۱۰/۹ میلیارد دلار	دولت	بانک مرکزی	تعیین حدود ارز قابل تخصیص در سال	نامربوط	عمومی - هیچ تضمینی برای دریافت این مبلغ وجود ندارد.
۲۹-د-۱	فروش ارز به بانک مرکزی	۱۲/۱ میلیارد دلار شامل ۱۰/۶ میلیارد دلار صادرات نفت و ۱/۵ میلیارد دلار صادرات فراورده	وزارت نفت	بانک مرکزی	تجهیز منابع ارزی	نامربوط	عمومی - مبلغ برآوردی غیر واقع بینانه است.
۲۹-د-۲	واگذاری ارز به وزارت نفت	۷۸۵ میلیون دلار	بانک مرکزی	شرکت ملی نفت ایران و شرکت ملی گاز ایران	تخصیص ارز برای واردات فراورده های نفتی و گاز و مصارف ارزی دستگاه	نیاز دستگاه	خاص - به دلیل موقعیت وزارت نفت، تخصیص ویژه صورت می گیرد.
۲۹-و-۱	مجوز بیع متقابل براساس بند م از تبصره ۲۲ از قانون برنامه دوم	باقی مانده تا سقف قانونی ولی مقدار نامشخص است	خارجیان	شرکت ملی نفت و سایر واحدهای مذکور در قانون	دریافت وام از خارج	نیاز به ارز	خاص. طرح ها در بیشتر موارد نمی توانند مشمول پس خرید (بیع متقابل) بشوند.

می‌شد. با جمع میزان فراورده‌های قابل صدور، رقم دریافتی ارزی قابل تخصیص در حد ۹ تا ۱۰/۸ میلیارد دلار محدود می‌شود. به بیان دیگر رقمی بین ۱/۳ تا ۳/۱ میلیارد دلار زیادگویی در مورد دریافتی ارزی وجود دارد. این زیادگویی سبب زیادنمایی درآمدهای دولت و کم‌نمایی جدی کسری بودجه هم می‌شود.

چهارم: سالم‌سازی عملیات ارزی در اقتصاد ملی

قاعده کلی این است که مبادلات ارزی نباید وسیله سودجویی در کشور باشد. در این جهت بودجه دستورهای خاص خود را صادر کرده است (جدول ۳). در این مورد مشکل نادیده گرفته شده، ورود بانک مرکزی به بازارهای موازی ارز است. بودجه وزارتخانه‌ها را از اقدامات سودجویانه باز داشته است حال آن‌که منعی برای ورود بانک مرکزی به بازارهای موازی و رویه‌ای برای شفاف‌سازی مبادلات در بانک مرکزی ارائه نشده است.

پنجم: بالا بردن ارز آوری یا کاهش ارزبری اقتصاد ملی

در این زمینه بودجه به سیاست‌های صدور مجوز فعالیت در خارج از کشور، به وجود آوردن امکان فروش اموال از خارج، اعضای تشویق‌های ریالی برای کاهش مصرف ارز در بخش‌های اصلی و اعضای مجوز تأمین اعتبارات صادراتی اقدام نموده است (جدول ۴).

مشکل این است که در بیشتر موارد کفایت سیاست تردیدآمیز دیده می‌شود. زیرا سیاست ریشه‌اصنی نابسامانی در زمینه‌های مورد بحث را نادیده گرفته است. در مواردی نیز آثار جانبی سیاست‌های پیشنهادی حتی بر خود بودجه دولت قابل ملاحظه است حال آن‌که بودجه به آن نمی‌پردازد. در جدول ۳ جزئیات سیاست‌های بودجه‌ای در هر یک از موارد بحث شده است.

ششم: ایجاد بدهی ارزی و بازپرداخت بدهی‌های خارجی کشور

در زمینه بدهی‌ها پس از آن‌که بحران بدهی‌های خارجی به صورت جدی به اعتبار بین‌المللی کشور آسیب وارد آورد، دولت به صورت قانونی بانک مرکزی را ملزم ساخت که از حجم بدهی‌های خارجی بکاهد. این الزام بر اساس قانون برنامه دوم سالانه ۱۰۱۴۲ میلیارد دلار بود. وجود نیاز به منابع ارزی سبب شده است که قانون بودجه سال ۱۳۷۷ با تعدیل در این الزام قانونی پیش فروش نفت و وام‌گیری از خارج را در اصلاحیه بودجه بپذیرد. در لایحه بودجه سال ۱۳۷۸ فراگیر بودن این الزام نادیده گرفته شده است. در نتیجه در پایان سال به بقین بدهی‌های خارجی کشور می‌تواند بیش از ۱۰ میلیارد دلار افزوده شده باشد (جدول ۵).

در لایحه بودجه، یک بار دیگر مجوز پیش فروش نفت برای تأمین بدهی‌های موجود در نتیجه پیش فروش‌های قبلی صادر شده است! این برخورد بودجه‌ای دچار یک خطای فنی است. زیرا در تأمین مالی از راه پیش فروش نفت، زمانی که صادرات انجام می‌شود، دیگر دولت وجهی دریافت نمی‌کند. حال آن‌که دولت یک بار نیز تصور کرده است که در زمان صدور فیزیکی نفت ارز دریافت خواهد کرد و سپس این ارز را برای بازپرداخت و جوهری که به عنوان پیش دریافت مبادله نفت دریافت کرده بود، مورد استفاده قرار می‌دهد. نادیده گرفتن رویه کار سبب شده است که لایحه، دستور نادرستی در مورد مجوز پیش فروش نفت در بند ۱ - از تبصره ۲۹ صادر کند. دستور بودجه‌ای باید به واقع این می‌بود که «شرکت ملی نفت حق دارد برای دریافت حداکثر ... میلیارد دلار دریافتی ارزی تا سقف ... بشکه نفت خام را در طول سال پیش فروش و ارز حاصل از این مبادله سلف را به بانک مرکزی واریز نماید». نکته با اهمیت‌تر این است که در هر صورت

جدول ۳- موضوع: سالم سازی عملیات ارزی در اقتصاد ملی

شماره تبصره	ماهیت عمل یا اقدام	مبلغ تخصیص یافته	پرداخت کننده	دریافت کننده	سیاست	انگیزه پذیرش	پوشش و کفایت
۲- ی	ممنوع کردن استفاده از سهمیه ارزی برای کسب درآمد	ندارد	دریافت کننده ارز	طرف معامله	وضع ممنوعیت در مورد عملیات سودجویانه با ارزهای تخصیصی	ندارد	نامشخص - به دلیل وجود انگیزه سود در قانون شکنی و فقدان مکانیسم های کنترلی، کفایت کار محدود است.
۲۹- ه	الزام به انجام مبادلات ارزی از طریق بانک مرکزی	نامربوط	بخش دولتی	بانک مرکزی	تعیین روش مبادله به جز در موارد استثنا	الزام قانونی	فراگیر - سنت دیرینه ایران است.
۲۹- ح	الزام به مناقصه برای معاملات بیش از یک میلیون دلار	نامربوط	بخش دولتی	خارجیان	تعیین روش مبادله	الزام قانونی	فراگیر.
۲۹- ط	ممنوعیت انجام مبادلات بازرگانی خارج از وظیفه رسمی	نامربوط	بخش دولتی	نامربوط	قانونمند سازی سازمانی	الزام قانونی	فراگیر
۲۹- س	تسویه حساب کامل ریالی در زمان ترخیص کالا	نامربوط	بخش های اقتصاد	سیستم بانکی	قانونمند سازی مبادلات تجارت خارجی	الزام قانونی - بالا رفتن پوشش	فراگیر - اصل کار خوب است ولی در مورد اعتبارات دراز مدت قابل اجرا نیست.

مطلوبیت سیاست پیش فروش نفت باید در گزارشی توجیهی به مجلس مورد بررسی قرار می‌گرفت. چنین گزارشی همراه اسناد بودجه پیوست نشده است.

در مورد مجوزهایی که برای معاملات پس خرید (بیع متقابل) و تأمین مالی دراز و میان مدت (فاینایس) صادر شده است نیز اگرچه استناد به قانون برنامه دوم وجود دارد، اما دولت هیچ سندی که نشان دهد عملکرد سال‌های پیش چه بوده است، به مجلس ارائه ننموده است. نبودن عملکرد تبصره ۲۹ در ماه‌های مختلف سال ۱۳۷۷ و برآورد عملکرد سال مورد بحث سبب شده است که ابعاد بدهکار شدن کشور در نتیجه عملیات بودجه سال ۱۳۷۷ و پیشنهادهای بودجه‌ای سال ۱۳۷۸ پنهان بماند.

شواهد نشان می‌دهد که عملکرد در زمینه طرح‌هایی که از پوشش تعهدات ارزی کشور خارج مانده‌اند (موضوع بندهای «ا» و «و» از تبصره‌های ۲۹) بسیار ضعیف بوده و حتی به ۵ درصد نمی‌رسد. آن وقت چه طور می‌توان تصور کرد که این عقب‌افتادگی در بودجه سال ۱۳۷۸ به طور کامل جبران بشود؟ حاصل این بینش ساده‌نگر نادیده گرفتن امکان برآورده شدن هدف‌های توسعه‌ای متکی به تأمین مالی از طریق این شبکه است.

به طور خلاصه، در بخش ارزی عملکرد بودجه سال ۱۳۷۸ بسیار ابهام‌آمیز دیده می‌شود. عمده‌ترین موارد بحث عبارتند از:

- ارائه نشدن اسناد لازم برای روشن کردن ماهیت عملیات ارزی در سال ۱۳۷۸ و عملکرد سال ۱۳۷۷؛
 - زیادگویی در درآمد ارزی؛
 - نادیده گرفتن بدهی‌های خارجی ایجاد شده؛
 - نادیده گرفتن تأخیرها و خساراتی که در نتیجه ناتوان ماندن از تأمین مالی خارجی پیش می‌آید.
- با این اوصاف، لایحه بودجه به یک بازنگری جامع عمومی نیازمند است. در غیر این صورت بروز یک بحران بدهی دیگر اجتناب‌ناپذیر می‌شود.

جدول ۴- موضوع: بالا بردن ارزش آوری اقتصاد یا کاهش ارزشی اقتصاد

شماره تبصره	ماهیت عمل یا اقدام	مبلغ تخصیص یافته	پرداخت کننده	دریافت کننده	سیاست	انگیزه پذیرش	پوشش و کفایت
۲- ه	تأسیس شرکت برای تسهیل صادرات	ندارد - خودکفایی ملاک است.	شرکت‌ها و نهادهای دولتی و عمومی	شرکت‌ها و نهادهای دولتی و عمومی	صدور مجوز فعالیت	سودآوری فعالیت	فراگیر - کفایت کار تردیدآمیز است زیرا کارفرمایی را به دولت می‌سپارد.
۵- ک	صرفه‌جویی در هزینه خرید کالاهای اساسی از راه تدریجی کردن واردات	۴۰/۵ میلیارد ریال	بانک مرکزی	دولت	کاهش مصرف ارز - بالا بردن دقت در برنامه‌ریزی - بالا بردن درآمد بودجه	برگرداندن معادل ریالی مابه‌التفاوت نرخ واریزنامه‌ای و نرخ شناور به خزانه کشور	فراگیر - نکته جالب توجه این است که دولت در بودجه خود بانک مرکزی را وامی‌دارد تا به دولت پاداش بدهد. کاربرد سیاست باید برای بخش خصوصی بود.
۱۷- ز	برگرداندن معادل ریالی ارزهای دانشجویی که از خارج به ایران انتقال پیدا کرده‌اند	۹۰۰ میلیون ریال در ردیف‌های درآمدی ۴۱۰۳۶۱ و ۴۱۰۳۶۲ در قسمت ۳- الف - ۳۱	دانشجویان	دولت	صرفه‌جویی در پرداخت ارز	دلایل برگشت به ایران به جای ادامه تحصیل در خارج	عمومی - نرخ تسعیر مشخص نیست. تخصیص بالقوه‌ای است که در بانک مرکزی باقی می‌ماند.
۲۸- ب	فروش اموال در خارج	۲/۴ میلیارد ریال	بانک مرکزی	وزارت جهاد	فروش دارایی به قصد دریافت ارز	نرخ پیشنهادی تسعیر (مشخص نشده است)	محدود - مشخص نیست به چه نرخ ارز به ریال برگردانیده می‌شود. می‌تواند مفید باشد.
۲۸- ج	استفاده از سهمیه وارداتی برای تولید داخلی کود	۵ میلیون دلار	دولت	دولت و اقتصاد	جایگزینی واردات	سوددهی اقتصادی فعالیت	محدود - می‌تواند مفید باشد.
۲۹- ن	خرید کالای اساسی وارداتی از داخل به قصد دریافت مابه‌التفاوت نرخ ارز	۴۰/۵ میلیارد ریال به شرح بند ۴۲۰۵۱۰ در قسمت ۳ الف - ۲۲ نرخ مقایسه مشخص نیست.	بانک مرکزی	دولت	کاهش مصرف ارز - بالا بردن درآمد بودجه	دریافت مابه‌التفاوت نرخ‌های برابری	فراگیر - سیاست سبب سوق دادن ارزها به بازار واریزنامه می‌شود.
۴۷	اعطای اعتبار صادراتی	تا ۱۵ میلیارد ریال از محل ردیف هزینه‌ای ۵۰۳۰۲۳	بخش‌های ایرانی (شاید سیستم بانکی)	کشورهای خریدار کالاها و خدمات ایران	تسهیل تجارت خارجی	کسب سود	محدود - مشکل صادرات غیرنفتی از حد کمبود ارز پافراتر می‌گذارد.

جدول ۵- موضوع: ایجاد بدهی ارزی و باز پرداخت بدهی های خارجی کشور

شماره تبصره	ماهیت عمل یا اقدام	مبلغ تخصیص یافته	پرداخت کننده	دریافت کننده	سیاست	انگیزه پذیرش	پوشش و کفایت
۲۹-ب-۱	صدور مجوز پیش فروش نفت	نامشخص، حداکثر تاسقف بدهی باقی مانده از عملکرد تبصره (۴) قانون اصلاح بودجه سال ۱۳۷۷.	خارجیان	دولت	وام گیری از خارج	منافع خریداران در جریان عقد قرارداد پیش فروش نفت	خاص - این سیاست در گذشته آزموده شده و در همه حال به زیان ایران عمل کرده است.
۲۹-ب-۳	باز پرداخت بدهی های خارجی	۱:۱۴۲ میلیارد ریال به طور خالص	دولت	خارجیان	بازپرداخت بدهی های خارجی	حفظ اعتبار بین المللی کشور	خاص - تعداد قابل توجهی از اقلام اصلی بدهی خارجی برخلاف قانون برنامه دوم از این بند خارج شده اند. مبلغ این بدهی ها می تواند از ۱۰ میلیارد دلار نیز یا فراتر بگذارد. رقم باید مشخص شود.
۲۹-و-۱	عقد قرارداد بیع متقابل (پس خرید) با خارجیان	باقی مانده تاسقف قانونی در بندم از تبصره ۲۲ از قانون برنامه دوم	خارجیان	شرکت ملی نفت و سایر واحدهای مذکور در قانون	دریافت وام از خارج	نیاز به ارز	خاص - طرح های گفته شده در بیشتر موارد نمی توانند مشمول بیع متقابل (پس خرید) بشوند.
۲۹-ل-۱	وام گیری برای توسعه میادین نفتی	۵/۴ میلیارد ریال	خارجیان	وزارت نفت	دریافت وام از خارج	نیاز به ارز	خاص. بدون داشتن تراز و عملکرد سال های پیش صدور مجوز توصیه نمی شود.
۲۹-ل-۲	وام گیری به قصد تولید اضافی نفت و گاز	به میزان نیاز	خارجیان	شرکت ملی نفت	وام گیری از خارج با هدف افزایش تولید	نیاز ارزی	خاص - بازپرداخت می تواند از راه پس خرید باشد ولی طرح های تأمین مالی (فاینانس) نیز قابل قبول است.
۲۹-ل-۳	تأمین مالی دراز مدت یا میان مدت از خارج	۶۰۰ میلیون دلار	خارجیان	شرکت ملی نفت با واسطه بانک مرکزی	وام گیری از خارج	نیاز ارزی	خاص. دلیل این وام گیری مشخص نیست.
۲۹-ل-۴	تأمین مالی دراز مدت یا میان مدت از خارج	۲:۵ میلیارد دلار برای فلزات و ۱:۵ میلیارد دلار برای پتروشیمی	خارجیان	وزارتخانه های مربوط با تضمین وزارت دارایی	وام گیری از خارج	نیاز ارزی	خاص - دلیل این وام گیری مشخص نیست.
۲۹-ل-۵	تأمین مالی دراز مدت یا میان مدت از خارج	۶۰۰ میلیون دلار بریا طرح های مختلف براساس بندم تبصره ۲۲ قانون برنامه دوم	خارجیان	وزارتخانه های مربوط به راه آهن، ماهواره، مخبرات و آب	وام گیری از خارج	نیاز ارزی	خاص - توجیه اقتصادی طرح ها در مراحل بعد ارائه می شود. بنابراین مطلوبیت آنها هنوز مشخص نشده است.